

УДК 378.091.2:005.966.3

Котова О. В.

канд. пед. наук, доц. МДПУ ім. Б. Хмельницького

ОСНОВНІ ВИМОГИ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасному українському суспільству потрібний фахівець, здатний швидко і кваліфіковано реагувати на постійні зміни в соціально-економічних умовах життєдіяльності, тому зростають вимоги до якості підготовки фахівця. Однією з нових вимог до особистості, діяльності і розвитку сучасного фахівця є професійна мобільність.

Національна доктрина розвитку освіти в Україні [7] з метою забезпечення рівного доступу до здобуття якісної вищої освіти передбачає наступне: забезпечення високої якості вищої освіти та професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів на ринку праці шляхом інтеграції вищих навчальних закладів різних рівнів

акредитації, наукових установ та підприємств, запровадження гнучких освітніх програм та інформаційних технологій навчання.

Термін «мобільний» у Великому тлумачному словнику сучасної української мови подається так: 1) здатний до швидкого пересування; рухливий; 2) здатний швидко орієнтуватися в ситуації, знаходити потрібні форми діяльності [1]. У Великому тлумачному психологічному словнику категорія «мобільність» співвідноситься з таким поняттям, як «рух»: фізичний або метафоричний [8]. Традиційно виділяють наступні види мобільності: соціальна, культурна, соціокультурна, професійна, академічна мобільність, а також форми: вертикальна, горизонтальна, глобальна [2–6]. Особливу увагу в підготовці фахівця ми приділяємо професійної мобільності.

Професійна мобільність має кілька взаємодоповнюючих визначень. «Професійна мобільність – це властивість, спрямована на перетворення себе і навколишнього середовища відповідно до тенденцій розвитку, тому воно передбачає випереджаючий і безперервний характер самої освіти» [5]. Професійна мобільність [5] визначається як здатність і готовність особистості досить швидко і успішно оволодівати новою технікою і технологією, набувати відсутні знання і вміння, щоб забезпечити ефективність нової професійної діяльності».

За визначенням Л. П. Шевченко, професійна мобільність – це психологічна готовність робітника, фахівця до розв'язку широкого кола виробничих завдань, здатність оперативно, швидко перебудовуватись в залежності від ситуації, оскільки найбільш ефективною відповіддю людини на невизначеність та проблемність трудової ситуації є гнучкість поведінки, що проявляється в її здатності вчасно змінювати стратегію або засіб дій у відповідності з умовами праці, що змінюються. При цьому показником гнучкості є швидкість зміни стратегій в залежності від зміни ситуації. За такого підходу цілком вмотивованою є характеристика Н. Г. Мурадяном мобільності як засобу адаптації працівників, що підвищує їх конкурентоздатність, обумовленість професійної мобільності рівнем психологічної готовності робітників до діяльності в умовах конкуренції та нестабільності на ринку праці [2].

Процеси інтеграції, глобалізації, глокалізації сучасної системи освіти України вивели проблему забезпечення мобільності фахівця на загальноєвропейський рівень. У зв'язку з цим, основою професійної мобільності в сучасний період розвитку суспільства є розвинуте творче мислення майбутніх фахівців [2]. Необхідно, щоб кожний сучасний фахівець був особистістю творчою, яка має дивергентне мислення і креативні здібності, а також активність. Ці якості особистості ми

розглядаємо як внутрішні властивості особистості, які необхідно розвивати у майбутніх фахівців в процесі навчання у ВНЗ. В цьому випадку вони стануть факторами професійної мобільності. В якості зовнішніх факторів можна виділити: життєві обставини або події, а також певні особистості, які є авторитетними для даної людини в професійному плані.

Професійна мобільність складається з загальноосвітніх знань, загальних знань, професійних знань, ключових кваліфікацій і компетенцій [3].

Первинний теоретичний аналіз дозволив виділити в якості базових наступні освітні умови:

1. Орієнтація системи професійної підготовки на такі освітні підходи, як:

- подієвий, який орієнтує на вивчення професійної мобільності в умовах швидко мінливих подій і їх особистісної значущості для фахівця;

- особистісно-діяльнісний, що виявляє такі характеристики мобільності, як здатність фахівця рефлексувати вихідний рівень свого професіоналізму, своїх можливостей, готовність фахівця до змін в життєдіяльності;

- компетентнісний, що забезпечує взаємозв'язок освіти і ринку праці і орієнтує на включення в освіту практико-орієнтованих життєвих ситуацій;

- системно-синергетичний, що дозволяє виявити такі характеристики мобільного фахівця, як здатність оцінювати своє майбутнє як якесь «віяло можливостей», прогнозувати свій розвиток;

- гендерний, що враховує статеві відмінності в досягненні освітніх цілей (становлення професійної мобільності студентів) [2, 5, 6].

2. Опора в процесі навчання на наступні принципи:

- аксіологічний (розгляд професії фахівця як суспільної і особистісної значущої цінності);

- гносеологічний (передбачає утримання, орієнтоване на пізнання теорії у взаємодії з професійною практикою);

- соціалізації (адаптація, соціалізація і самореалізація особистості в суспільстві і професії);

- індивідуальної мотивації (розробка індивідуальних освітніх напрямків для забезпечення гарантій працевлаштування і кар'єрного зростання);

- феноменологічний (необхідність розуміння культурних смислів, змін, що відбуваються в освіті, суспільстві);

- просторовий (взаємодія навчального, освітнього, професійного простору при підготовці мобільного фахівця) [4, 5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
2. Володавчик В. С. Сутність і структура професійної мобільності фахівця / В. С. Володавчик // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2015. – № 1 (290). – С. 53 – 59.
3. Грицькова Н. В. Професійна мобільність фахівця: сутність та структура/Н. В. Грицькова// Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. –№12 (199). Збірник наукових праць. – Луганськ: Вид-во ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2010. –С.25–32.
4. Іванченко Є. А. Професійна мобільність майбутніх фахівців/Є. А. Іванченко. – Одеса: Просвіта, 2004. – 120 с.
5. Горюнова Л. В. Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования России: автореф. дис... д-ра пед. наук. –Ростов-на-Дону, 2006. – 39 с.
6. Латуша Н. В. Професійна мобільність як чинник професійної успішності молодого фахівця [Електронний ресурс] /Н. В. Латуша// Сучасна наука в мережі internet (16–18.02.15), Педагогіка. – Режим доступу: nt-konf.org/.../1010-latusha-n-v-profesyna-moblntst-yak-chi.
7. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті // Освіта України. – 2001. – №1. – С. 22-25.
8. Ребер А. Большой толковый психологический словарь: [В 2 т. Пер. с англ.]. Т.1: А-О./А. Ребер. – М.: Вече: АСТ, 2001. – 591с.